

آثار فردی و اجتماعی عدم رعایت حجاب در جامعه

فاطمه تقوی^۱

چکیده

حجاب و عفاف یک امر بسیار مهمی است که مورد تاکید اسلام قرار گرفته است. وقتی یک زن با خودآرایی، خودنمایی و پوشش‌های نامناسب در جامعه حضور پیدا می‌کند، باعث برهم زدن آرامش روحی و روانی جامعه، تحریک غریزه شهوت در مردان به خصوص جوانان می‌شود. مردان این نوع پوشش ناقص و نامناسب را به منزله چراغ سبز و نشان دهنده تمایل زنان بی‌حجاب به انجام کارهای خلاف و آلوده می‌دانند. برای پی بردن به آثار فردی و اجتماعی عدم رعایت حجاب و عفاف به روش اسنادی و توصیفی بدست آمده که از جمله آثار فردی: از بین رفتن شخصیت و ارزش زن، متزلزل شدن خانواده و ... و آثار اجتماعی چون: گسترش رذایل اخلاقی و تحریک غریزه شهوت در مردان بخصوص جوانان، تهمت و آزار جنسی زنان و ... به جای می‌گذارد. بنابراین همان طور که رعایت حجاب و عفاف آثار مثبتی بر فرد و جامعه دارد، رعایت نکردن آن و گسترش و رواج برهنگی و بی‌حجابی نیز آثار منفی در پی دارد.

کلید واژه‌ها: اجتماعی، بی‌حجابی، بد حجاب، حجاب، زن، عفاف.

۱. طلبه سطح ۲، مدرسه فاطمیه اندان.

مقدمه

حجاب یک هدیه الهی است که خداوند به بندگان خود عطا کرده است و در کنار آن عفت را قرار داده، تا در سایه آن به سعادت برسند. حجاب اثرات مختلفی بر زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی دارد و یکی از مسائل مهمی است که مورد توجه دین واقع شده است. ولی در جامعه مورد بی‌توجهی بعضی از افراد قرار گرفته است. بی‌حجابی و عدم رعایت حجاب تأثیرات منفی از جمله: از بین رفتن شخصیت و ارزش زن، بیماری‌های جسمی، روحی و روانی، افت تحصیلی، گسترش رذایل اخلاقی، تحریک غریزه شهوت در مردان به خصوص جوانان و ... بر فرد و اجتماع می‌گذارد می‌شود که آثار فردی و اجتماعی عدم رعایت حجاب در جامعه به روش اسنادی و مطالعه کتب مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مسئله حجاب و عفاف دو امر مهم است که مورد تأکید دین اسلام واقع شده و تکلیفی بر عهده همه انسان‌ها به ویژه زنان است. اسلام به منظور پاسداری از حرمت و کرامت و شخصیت واقعی زنان حجاب عفاف را قرار داده تا شئون اجتماعی آنها محفوظ بماند و از قربانی شدن فضایل و کرامتشان در پای ظواهر دنیوی جلوگیری کند. رعایت حجاب و عفاف باعث آرامش امنیت فرد، خانواده و جامعه می‌شود و از مهمترین علل حجاب برای زنان حفظ ارزش والای آنها است. خداوند متعال حجاب عفاف را قرار داده تا از چشم بیمار دلان در امان بمانند. اسلام برای جلوگیری از فروپاشی خانواده و ایجاد آرامش روحی و روانی جامعه و رها شدن از قید هوس‌ها حجاب را قرار داده است. ولی در جامعه بی‌توجهی و عدم رعایت این مسئله مهم دغدغه بسیاری از خانواده‌ها و جامعه شده که از جمله آثار آن گسترش فساد و به بیراهه رفتن بسیاری از افراد به خصوص نوجوانان و جوانان شده است. بنابراین لازم است آثار فردی و اجتماعی بی‌حجابی مورد بررسی قرار گیرد تا با گوشزد کردن آن، رعایت حجاب و عفاف بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

مقالات و کتاب‌های زیادی در مورد حجاب و عفاف نوشته شده از جمله: کتاب «گوهر عفاف» نوشته سید حسین اسحاقی (۸۸-۱۳۸۷) در فصل اول کتاب به بایسته‌های پوشش و عوامل بی‌حجابی می‌پردازد؛ کتاب «مسئله حجاب» مرتضی مطهری (۱۳۸۸) در بخشی از کتاب به تاریخچه حجاب و علت پیدا شدن حجاب و پوشش در اسلام پرداخته است؛ کتاب «گفتمان حجاب» نویسنده محمد علی خردمندی (۱۳۸۸) فصل سوم آیات قرآن پیرامون حجاب را بیان می‌نماید؛ کتاب «حجاب و

عفاف» فاطمه عزلتی مقدم (۱۳۹۰) به علل و گرایش بدحجابی پرداخته است؛ مقاله «تحلیلی بر حجاب عفاف از منظر قرآن با تکیه بر مصلحت در نظریه ادراکات اعتباری علامه طباطبایی» نویسندگان محمد شعبان‌پور، زهرا بشارتی، محمد مهدی ولدخانی (۱۳۹۷) حجاب و عفاف از نظر علامه مورد بررسی قرار گرفته است؛ مقاله «آثار و پیامدهای بدحجابی در حقوق شهروندی» به تألیف مجید رهایی و نرگس محبوبی (۱۳۹۳) آثار اخروی بدحجابی جرم انگاری بی‌حجابی در قانون مجازات اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است. کتاب‌ها و مقاله‌های زیادی به بحث حجاب و عفاف پرداخته اما مقاله‌ای که به طور کلی فقط آثار فردی و اجتماعی عدم رعایت حجاب و عفاف را در جامعه مورد بررسی قرار داده باشد یافت نشد.

این مقاله بعد از بیان مفهوم حجاب و عفاف، فلسفه حجاب سپس آثار فردی و همچنین آثار اجتماعی عدم رعایت حجاب مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مفهوم شناسی

قبل از پرداختن به بحث لازم است مفهوم واژه‌هایی چون حجاب و عفاف بررسی شود که در ذیل به آنها پرداخته می‌شود.

مفهوم حجاب:

حجاب به (کسر حا) به معنای پرده، چادر، روپوش، روبند.^۱ حجاب از ریشه «حجب» به معنای مانع است. در کتاب لغت آمده است «کل شیء من شیئا فقد حجبه حجباً»^۲ هر چیزی که مانع چیزی از چیز دیگر شود پس آن را حجاب کرده (پوشانده) و حجاب، اسم است یعنی چیزی که به وسیله آن مانع از رسیدن شیء به شیء دیگر می‌شود.

۱. عمید، فرهنگ فارسی عمید، ص ۴۱۸.

۲. فراهیدی، العین، ج ۳، ص ۸۶.

جوهری می‌نویسد: «حجبه ای منعه عن الدخول»؛^۱ حجاب کرد او را به معنای این است که از داخل شدن چیزی به آن ممانعت کرد.

حجاب به معنای ستر و پوشش هم آمده اما معنایی گسترده‌تر از ستر دارد و می‌توان گفت یکی از مورد‌های حجاب، است. زیرا ممکن است کسی پوشش داشته باشد ولی محجبه نباشد یعنی با نگاه به نامحرم تصویر حرام در ذهنش داخل شده و یا در قلبش حرام وارد گردد. گاهی حجاب به معنای پرده است. برخی لغویین نیز گفته‌اند: «الحجاب، المنع من الوصول»^۲ یعنی حجاب چیزی است که مانع از رسیدن می‌شود و این همان «منع من الدخول» می‌رساند. شاید از آن جهت واژه حجاب استفاده می‌شود که فرد با حجاب در پشت پرده پنهان است و دیده نمی‌شود. در مجموع معانی حجاب عبارت است از: چیزی که مانع از رسیدن می‌شود، چیزی که مانع از داخل شدن می‌شود، واسطه بین دو چیز، پرده، پوشش حجاب است که از طریق پشت پرده واقع شده باشد.^۳ در هر حال مصادیق متعددی وجود دارد که نشانگر معانی فوق برای حجاب است.

مفهوم عفاف:

عفاف حالت درونی و نفسانی است که زمینه‌گرایش فرد به پوشش و حجاب را فراهم می‌سازد. در تعریف عفت آمده «العفة حصول حالة للنفس تمنعها عن غلبة الشهوة».^۴ به دست آوردن حالتی برای نفس است که از غلبه شهوت بر آن جلوگیری می‌کند.

عفت به (کسر عین و فتح فای مشدد) پرهیزکاری، پاکی، پاکدامنی و ترک شهوت.^۵ واژه عفت به معنای قناعت به معنای عنایت و خودداری در امور مالی هم استفاده شده است چنانچه در قرآن می‌فرماید: «و من كان غنيا فليستعفف».^۶ آن کسی که توانگر است از خوردن مالی یتیمی که تحت سرپرستی اوست خودداری ورزد. بنابراین عفت به دو معنای خود نگهداری در مقابل حرام و قناعت

۱. الجوهری، الصحاح تاج اللغة و صحاح العربیة، ج ۱، ص ۱۰۷.

۲. الراغب اصفهانی، المفردات فی غریب، ص ۱۰۶.

۳. مطهری، مسئله حجاب، ص ۷۲.

۴. همان، ص ۳۳۱.

۵. عمید، فرهنگ فارسی عمید، ص ۷۳۲.

۶. نساء، آیه ۶.

به کار برده می‌شود. چنانکه در کتب لغت ذکر شده عفت، خود نگهداری از چیزی که حلال نیست.^۱ پس، عفاف حالت درونی است که انسان را از گناه حفظ کرده و باز می‌دارد و هدایتگر رفتارهای بیرونی آدمی همچون حجاب، پوشش، پاکی نگاه و سخن و طهارت فکر و ... است.

فلسفه حجاب

حجاب مبارزه با عشق و سرکوب کردن غریزه جنسی و نادیده گرفتن آن و مبارزه با زیبایی‌ها نیست. «اهداف حجاب روشن است. شهوت به خودی خود نیروی عظیمی است که احتیاجی به هیچ گونه تحرک و برانگیختن ندارد. مثل منبع آبی که پر است و در ارتفاع قرار دارد و آماده ریختن. افراطی‌ها به جای شیر کنترل، پمپ تقویت کننده وصل کردند و با اندک کوتاهی در مورد این غریزه به صورت ناخودآگاه تمام زندگی و مسائل اخلاقی زندگی تحت الشعاع قرار می‌دهد. یکی از علل و فلسفه حجاب شاید همین حفظ گوهر عفاف باشد که بی‌حجابی باعث برانگیخته شدن غریزه جنسی شده و کنترل زندگی را از دست آدمی می‌رباید. در عرصه عمومی، انسانیت ما مقدم بر جنسیت ماست. بعضی می‌گویند حجاب سخت است.

مگر روزه، انفاق از مال و نماز سخت نیست؟ ما به اصالت کمال هستیم نه اصالت راحت. اصالت راحت و اصالت کمال خود نماینده و سمبل دو فرهنگ هستند. انسان باید انتخاب کند زندگی حیوانی یا زندگی الهی^۲ پوشش اسلامی برای زنان قانون ضروری و لازم برای جامعه، حفظ شخصیت زن و ساختن محیط سالم است. این یک دستور حساب شده و منطقی مثل دستوری برای پیشگیری از بیماری‌های واگیردار است.

۱. الفراهیدی، العین، ج ۱، ص ۹۲.

۲. رحیم پور ازغدی، عفاف نماد هویت انسانی، ص ۱۷.

یک مرد سالم و با غیرت چنین دخترانی را به عنوان همسر و شریک زندگی خود قبول ندارد و سراغ دختر محجبه می رود.^۱

اکثر دخترانی که خودنمایی و خودآرایی و پوشش های نامناسب دارند مجرد هستند و اگر هم ازدواج می کنند یا در زندگی دچار مشکل می شوند و یا زندگی آنها در نهایت به طلاق منجر می شود.

(۹) بی حجابی عامل عقب افتادگی ملت‌ها:

یکی از دلایل عقب افتادگی ملت‌ها ناشی از بی حجابی است. زیرا، بی بند و باری و بی‌عفتی در جامعه آرام آرام زن و مرد را غرق در لذات جنسی می‌کند.

ملتی که سرگرم شهوترانی و هوسرانی شود نمی‌تواند در هیچ صنعت و اختراعی پیشرفت کند. وقتی بی حجابی و شهوت پرستی بر ملت‌ها حاکم شود به همان اندازه در آموزش، سیاست و ... تاثیر می‌گذارد و آنها را از پیشرفت و موفقیت باز می‌دارد و استعداد های افراد این جامعه به جای اینکه صرف تعلیم و تعلم و سازندگی و تولید معنویت و ... شود صرف خودآرایی و شهوترانی می‌گردد و آن جامعه دچار فساد گمراهی و عقب ماندگی می‌شود.^۲

(۱۰) سقوط فضایل اخلاقی در جامعه:

در جامعه‌ای که سجایای اخلاقی از بین برود رذایل و ناپاکی در بین مردم رواج پیدا می‌کند. مردم این جامعه مقررات اسلامی را ترک می‌کنند و آنها را مزاحم لذت‌های خود می‌دانند و به گناه و آلودگی تن می‌دهند لذت را در گناه می‌بینند.^۳

(۱۱) افزایش جنایات جنسی:

وقتی در جامعه‌ای بی حجابی و شهوترانی رواج پیدا کند زنان جامعه دست از شرم و حیا شسته و با انواع آرایش و پوشش‌های نامناسب در محیط کار و اجتماع ظاهر می‌شوند چطور ممکن است

۱. عزلتی مقدم، حجاب و عفاف، ص ۶۳.

۲. زمردیان، همان، ص ۹۳.

۳. همان، ص ۹۷.

جوانانی که در اوج شهوت هستند بدنبال صید آنها نباشند و به آنها حمله نکنند. در دنیای غرب مزاحمت‌های جنسی و تجاوز و قتل و خودکشی به واسطه انگیزه‌های جنسی بیداد می‌کند.^۱

(۱۲) ایجاد تنش و اضطراب در جامعه:

عقده‌ای شدن مردان و جوانان یکی دیگر از آثار سوء جلوه‌گری و بی‌حجابی زنان است. اگر انسان چیزی را بخواهد و به آن دست یابد تعادل روانی او حفظ می‌شود ولی اگر ببیند و میل او تحریک شود ولی به آن دست نیابد درون او ملتهب و ناآرام می‌گردد و تبدیل به عقده روانی می‌شود.

وقتی خواستن یک مرد در ارتباط با جنس مخالف باشد و هر روز شاهد جاذبه‌های زنان باشد تمایلات جنسی او شعله‌ورتر می‌شود وقتی به آنها دسترسی پیدا نمی‌کند او را به ناکامی‌های مکرر می‌رساند و عقده‌ای می‌شود.

این که می‌گویند: «زن و مرد همچون پنبه و آتش هستند» بیهوده نگفته‌اند. بنابراین باید قانونی باشد که پنبه آتش نگیرد و برای جلوگیری از این خطر هیچ عاملی قوی‌تر از پوشش زن نیست.^۲

(۱۳) افزایش جدایی و طلاق:

در محیطی که فرهنگ عفاف و حجاب مطرح است همسران متعلق به یکدیگر هستند و احساس عواطف آنها مخصوص یکدیگر است پیوندهای قلبی عمیق و محکم در خانواده حاکم است.

ولی وقتی مردان در اجتماع هر روز با زنان آرایش کرده و متنوع روبرو هستند هیچ ضمانتی برای ثبات محبت و دلبستگی بین همسران نخواهد بود.

هر آنچه دل از آن یاد کند به هر قیمتی که باشد به دنبال آن هستند و هر روز دل به یکی می‌بندد از دیگری دل می‌برد.

۱. همان، ص ۱۰۱.

۲. همان، ص ۱۰۵، اسحاقی، گوهر عفاف، ص ۸۹.

از طرفی وقتی زن با این نوع پوشش و آرایش نامناسب در جامعه ظاهر می‌شود با پیشنهادهای وسوسه انگیز از طرف مردان مواجه می‌شود و در نتیجه نسبت به زندگی فعلی خود سرد و بی رغبت می‌شود و یکی از دو راه یعنی خیانت یا جدایی را به دنبال دارد.^۱

(۱۴) مقایسه همسر خود با دیگر زنان:

هرگاه زنان با ظاهری آراسته و بدن نما در جامعه حضور می‌یابند باعث می‌شود مردان با مشاهده و چشم چرانی به مقایسه زیبایی‌های ظاهری زنان دیگر با همسر خود بپردازند که این امر منجر به بی‌رغبتی یا کاهش محبت بین آنها و همچنین زمینه بهانه جویی مردان و عیب جویی تحقیر و بی‌احترامی به زنان خود می‌شود در نتیجه باعث اختلاف و در نهایت زندگی آنها به طلاق کشیده می‌شود.^۲

(۱۵) دوستی‌های نامشروع:

حضور تحریک آمیز زنان در اجتماع از یک طرف باعث ایجاد روحیه شهوت در مردان و رواج دوستی با جنس مخالف و روابط نامشروع و از طرفی باعث کاهش علاقه بین همسران و در نتیجه خیانت و متزلزل شدن زندگی می‌شود.

نتیجه:

رعایت حجاب عفاف یکی از دستوراتی است که اسلام تاکید زیادی بر آن دارد اما دشمنان اسلام برای انحطاط مسلمانان و از بین بردن آثار اسلام نقشه‌های طراحی می‌کنند تا انسان خصوصاً زنان را از فطرت خداجویی خود دور سازند که یکی از آنها دعوت به بی بند و باری، بی‌حجاب و بدحجابی است. رعایت نکردن حجاب آثاری را در پی دارد از جمله آثار فردی: از بین رفتن شخصیت ارزش زن، متزلزل شدن خانواده‌ها، نداشتن امنیت و آرامش، بیماریهای جسمی و روحی و روانی، افت تحصیلی. و آثار اجتماعی همچون، گسترش رذایل اخلاقی و تحریک غریزه شهوت در مردان به

۱. ساند عثمان و تشکری، بدحجابی و پیامدهای آن، ص ۲۱.

۲. همان.

خصوص جوانان، سوءظن تهمت و آزار جنسی، بی مسئولیتی، بلوغ زود رس جنسی، خطر از بین رفتن نسل پاک، گسترش فساد و تباهی، جلب نگاه هوس بازان، تاخیر در ازدواج از جمله آثاری هستند که می‌توان برای عدم رعایت حجاب بیان نمود. عقل حکم می‌کند در تزامم متعارض بین حقوق فرد و جامعه، حقوق جامعه مقدم شود. بی حجابی، جامعه را در معرض خطر و سقوط قرار می‌دهد و زمینه انحرافات اخلاقی و جنسی را فراهم می‌کند. پس زنان باید هم برای حفظ خود و هم حفظ جامعه از خودنمایی و بی حجابی بپرهیزند.

خوب کردی که رخ از آینه پنهان کردی هر پریشان نظری لایق دیدار تو نیست

فهرست منابع

* قرآن، ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای.

- ۱- آشتیانی، محمدرضا، «عفاف»، چاپ اول، قم، انتشارات فقه، پاییز ۱۳۸۰.
- ۲- اشتیاردی، محمد، «پوشش زن در اسلام»، چاپ اول، معاونت روابط و تبلیغات ساعس ناجا، تیرماه ۱۳۷۴.
- ۳- اسحاقی، حسن، «گوهر عفاف»، چاپ دوم، قم، موسسه بوستان، ۱۳۸۷.
- ۴- پاک نیا تبریزی، عبدالکریم، «عفاف سرچشمه زیبایی‌ها»، چاپ اول، قم، نورالزهرا(س)، ۱۳۹۰.
- ۵- جوادی آملی، عبدالله، «زن در آینه جلال و جمال»، قم، چاپ سوم، نشر فرهنگی رجاء، ۱۳۸۶.
- ۶- الجوهري، ابونصر، الصحاح تاج اللغة و صحاح العربيه، عطار احمد، عبدالغفور، ج ۱، چ ۴، بیروت، دارالعلم للملایین، ۱۴۰۷ق.
- ۷- الراغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، ج ۱ و ۲، قم، انتشارات ذوی القربی، ۱۴۰۸ق.
- ۸- رحیم پور ازغدی، حسن، «عفاف نماد هویت»، چاپ دوازدهم، قم، انتشارات سنابل، بهار ۹۰.
- ۹- زمردیان، مهری، «نجابت اسیر شده»، چاپ اول، مشهد، انتشارات شریعه توس، ۱۳۹۳.

- ۱۰- طیبی، ناهید، «عطر عفاف»، چاپ دوم، قم، جامعه الزهرا (سلام الله علیها)، ۱۳۸۶.
- ۱۱- عزلتی مقدم، فاطمه، «حجاب عفاف»، قم، موسسه بستان، ۱۳۸۹.
- ۱۲- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، چ ۱۸، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۲.
- ۱۳- الفراهیدی، خلیل بن احمد، العین، مخزونی، مهدی، سامرائی، ابراهیم، ج ۳، بیروت، موسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ ق.
- ۱۴- مطهری، مرتضی، «مسئله حجاب»، چاپ ۸۵، بهمن ۱۳۸۸، تهران، صدرا، ۱۳۷۹.

مقالات:

- ۱۵- در افشان، محمد حسین، «آثار و پیامدهای فرهنگی _ اجتماعی گسترش بدحجابی»، سایت پایگاه اطلاع رسانی حوزه، تیر و مرداد ۱۳۸۶، شماره ۱۸۴ و ۱۸۵.
- ۱۶- رهایی، مجید، نرگس محبوبی، «آثار پیامدهای بدحجابی در حقوق شهروندی»، سایت پرتال جامع علوم انسانی، شماره ۱۴، زمستان ۱۳۹۳.
- ۱۷- ساند عثمان، بی بی مرضیه، تشکری، زهرا، سایت سیویلیکا، «بدحجابی و پیامدهای آن»، پژوهش‌های اسلامی جنسیت و خانواده، ش چهارم، بهار و تابستان ۱۳۹۹.
- ۱۸- لعل شاطری، مصطفی، رضانژاد، حسین، سر افرازی، عباس، «حجاب و بی حجابی»، سایت سیوی لیکا، محل انتشار همایش ملی جایگاه و نقش زنان در مدیریت جهادی دانشگاه حیدریه، ۱۳۹۳.